

8-108 Republ. sekretor.

6-8

VESTNIK

NOTICIERO

en el día 10 de mayo de 1967, el Sr. Director de la Oficina de Prensa y Relaciones Públicas de la República de Cuba, Sr. [Nombre], me comunicó que el Sr. [Nombre] había sido designado como [Cargo] en el [Organismo] de la [Institución].

En consecuencia, se le comunicó al Sr. [Nombre] que debía presentarse en el [Lugar] para [Actividad] el día [Fecha].

Este acto se celebró en el [Lugar] a las [Hora] de la tarde, en la [Institución].

En el momento de celebrarse el acto, asistieron [Número] personas, entre ellas [Nombres].

Después de haber leído el informe, se procedió a [Actividad].

3 [Fecha] 1967 **XVIII**

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik Edi Škulj, Ramón Falcón 4158, Suc. 7, Buenos Aires
Ureja uredniški odbor. — Upravnik Janez Kralj, Ramón Falcón 4158,
Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Eduardo Škulj, Ramón Falcón 4158,
Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans
Ovitek: stud. arh. Jure Vombergar

Naročnina: Argentina 500 pesov, Južna Amerika: enakovrednost v dolarjih,
ZDA, Kanada: 3.50 dolarja, Evropa: enakovrednost ameriško-kanadske na-
ročnine. — Za letalsko dostavljanje doplačati 3.50 dolarje.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, Bs. Aires (33-7213)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 923.973 — 14-2-1967

VESTNIK-NOTICIERO

8 — 1967 — 29 - 7 - 1967

Director: Eduardo Škulj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires (7)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 923.973 — 14-2-1967

ALI VETERANI ALI GRADITELJI SREČNEJŠE SLOVENSKE BODOČNOSTI?

Pogosto se dogaja, da po končani vojni ustanavljajo vojaki posebne organizacije bivših vojakov z namenom, da gojijo tudi v mirnem času še naprej tisto tovarištvo, ki jih je družilo med vojno na bojnih pohodih, v strelskih jarkih, bunkerjih in bitkah. Navadno je namen takih organizacij bivših bojevnikov ali veteranov tudi medsebojna pomoč, zlasti še pomoči potrebnim bojnim tovarišem-invalidom. Veterani se shajajo na svoje redne sestanke, kjer obujajo spomine na življenje med vojno, prirejajo spominske proslave, romanja, izlete na kraje velikih bitk in na vojaška pokopališča. Lepe so te navade. Velja pa vse to za bivše borce v urejenih državah, za borce, ki po končani vojni živijo na svojem narodnem prostoru v miru, svobodi in preskrbljenosti z zadostnimi materialnimi sredstvi.

Ne velja po zgoraj povedano za tiste borce, ki svoje borbe še niso končali, ki se ne družijo samo zato, da gojijo tovarištvo in si izkazujejo medsebojno pomoč, ampak se družijo z mnogo večjimi cilji: *nadaljevati še nedokončani boj, osvoboditi svojo domovino in jo na novo urediti. ...*

Tak je in mora biti cilj tudi slovenskih protikomunističnih borcev in njihovih borčevskih organizacij. Slovenski protikomunistični borci niso veterani, ki bi posedali v zapečku in obujali spomine; so še vedno aktivni vojaki, čeprav se trenutno ne borijo s puško, ampak s silo svojega duha in s pripravljanjem na boj, ki ga bo treba še dobojevati za osvoboditev domovine in za njeno novo ureditev. Ali bo ta boj kmalu izbruhniti ali ne, tega ne vemo. Zadnji dogodki na Srednjem vzhodu so pokazali, da lahko čez noč izbruhnejo usodni dogodki.

Osvoboditev domovine je velik politični cilj vse slovenske emigracije in tudi njenih borcev. Na ramenih borcev leži velika odgovornost in težka naloga, da — ko pride čas — zopet stopijo v bojne vrste in

se ramo ob rami z vojaki vsega svobodnega sveta bore za osvoboditev naše slovenske zemlje.

Toda s tem velikim ciljem — osvoboditev domovine — je združen še en cilj: nova ureditev domovine. Kajti tisti, ki dela, mora vedeti, čemu dela in kakšen sad želi, da zraste kot uspeh dela. Prav tako tisti, ki se bori, želi vedeti, čemu se bori, kaj naj s svojo borbo doseže in ustvari. Tem velikim vprašanjem se borci in njihove organizacije ne smejo izmikati. Nimamo na razpolago časa za obujanje spominov, ki ljudi dostikrat samo razdvajajo, potrebno je graditi prihodnost.

Silno škodo delajo slovenski stvari tisti, ki podcenjujejo, prezirajo ali celo smešijo dela za srečnejšo slovensko prihodnost, ki odklanjajo politično delo kot nekaj nepotrebnega ali celo škodljivega, čeprav je jasno, da je delo za osvoboditev domovine izrazito politično delo in tudi nova ureditev domovine je politično delo. Politika je namreč skrb za javno blaginjo, in želja vse aktivne emigracije in posebej še njenih borcev je, da bi bilo slovenskemu narodu dobro.

Vse naše delo, ves naš pretekli, sedanji in bodoči boj ni namenjen samo spremembi in zamenjavi oseb, ki naj prevzamejo vodstvo slovenskega naroda. Naš boj je predvsem namenjen spremembi ustanov, sistema, načina življenja, načina ocenjevanja bistvenih življenjskih vrednot, zlasti svobode, vere, demokracije. Hočemo novo družbeno ureditev pa tudi novo politično ureditev svoje domovine. O vsem tem moramo imeti mi borci in naše organizacije jasne cilje. Če jih nimamo, potem smo samo veterani in naše organizacije veteranske organizacije brez večjega pomena za slovenski narod. *Mi pa danes potrebujemo graditeljev, idejnih borcev z jasnim slovenskim programom.*

Zorec Franc — Kocelj

Družabna Pravda
Casilla Correo Central 1944
BUENOS AIRES

Buenos Aires, 15. maja 1967

Spoštovano uredništvo Vestnika

Udeleženci 19. občnega zbora Družabne Pravde Vam pošiljajo lepe pozdrave s toplo zahvalo za Vaše zanimanje za socialno vprašanje ter Vas prosijo, da tudi v prihodnje posvečate socialnim problemom, ki so danes osrednji svetovni problemi, čim večjo pažnjo.

Lepo Vas pozdravljamo!

Predsednik
Lojze Erjavce

Tajnik
Rudolf Smersu

26. 6. 1967

Odborom in članstvu Društev SPB!

Mesec maj je za vse slovenske protikomuniste spomin žalostnih obletnic usodnih dogajanj maja 1945. Vsi protikomunisti, ki smo v tisti dobi imeli voljo in odločnost svoje načelno stališče javno izražati in ga tudi brantiti, smo v maju 1945 imeli samo dve izbiri: smrt ali pregnanstvo.

Kakšno komunistično „osvoboditev“ je v maju 1945 slovenski narod pričakoval, se je videlo na vseh cestah v tujino, ki so bile nagnete z begunci na poti v pregnanstvo. Vsi smo takrat upali si z umikom rešiti vsaj življenje, komunistična morilna roka pa je segla še za nami v bedna begunska taborišča in tisoče in tisoče potegnila nazaj v smrt. Bolj kot takrat se moramo danes zavedati, da je nam, ki smo ostali žive priče usode brezpravnih protikomunističnih beguncev, bilo prizanešeno po božji milosti. Vsak naj sedaj svojo vest izpraša, zakaj in ali je to zaslužil.

Letos v maju smo Slovenci v zdomstvu obhajali tudi važno slovensko obletnico 50 letnice Majske deklaracije, ki je maja 1917 združila Slovence v enem skupnem narodnem cilju v enotni narodni nastop. Brez sloge in skupnega narodnega cilja Majska deklaracija proti koncu vojne leta 1917 ne bi mogla prodreti in uspeti. Ljudje in organizacije različnih nazorov so se združili v Majski deklaraciji v skupni, osnovni zahtevi:

SVOBODA SLOVENSKEMU NARODU!

Prav v tem daje Majska deklaracija vzorni zgodovinski vzgled zrelosti slovenskega naroda v tisti dobi.

Obe gornji obletnici sta nam vsaka po svoje v pouk in svarilo!

Politično delovanje demokratičnih Slovencev v zdomstvu moremo v glavnem razdeliti v dve kategoriji:

- a) za svobodno demokracijo v domovini;
- b) za pravo državno ureditev bodoče Slovenije.

Obe točki sta enako važni. Čim smo proti komunistični diktaturi, moramo vedeti in povedati, kaj mi hočemo. Brez tega bi bila naša borba proti komunizmu breznačrtna ali celo negativna. Po demokratičnih načelih tudi ni nujno, da smo vsi demokratični Slovenci v raznih političnih vprašanjih enakih misli. Pokazati pa moramo toliko politične zrelosti, da važne narodno politične zadeve pravilno razporedimo, da najvažnejše postavimo na prvo mesto in si iskreno prizadevamo zediniti se v skupni, osnovni zahtevi:

SVOBODA SLOVENSKEMU NARODU!

Slovenski narod pod komunistično diktaturo ne more razviti svobodne politične, gospodarske in kulturne dejavnosti. Že po samih govorih komunističnih veljakov moremo ugotavljati, da komunistična diktatura z vsemi nasilji, grožnjami in politično pretkanostjo ni mogla zatreči težnje po svobodnem razmahu človeškega duha. Res je, da ni več krvavega nasilja, ovađustvo in nadzorstvo policije se je potuhnilo za zavese državne varnosti in od tam preži na nepredvidneže, ki s kritiko poskušajo omajati stolčke komunističnih oblastnikov. Komunistična diktatura si zelo prizadeva ustvariti videz globoke svobode in dopušča nerganje o vsakdanjih zadevah in kritiziranje podrejenih funkcionarjev. Na vrhu pa vlada kasta nedotakljivih komunističnih maharadž in če se teh navaden državljan le s prstom dotakne, ga obtožijo, da ogroža državno (to je komunistično) varnost. Uradne izjave opozarjajo na take prestopke z nedolžnimi besedami: „Ne moremo dopuščati, da bi se kdorkoli lahko politično uveljeval proti ustavi in izven socialističnih temeljev... Glede pridobitev revolucije in socializma ne more biti dialogov...“

Edina pridobitev revolucije je bila komunistična diktatura in te se narod ne more več otresti, ker mu ni omogočeno, da bi v svobodnih velitvah izrazil svoje mišljenje o pridobitvah komunistične revolucije.

Zveza Društev SPB, ki po svojem namenu združuje bivše protikomunistične borce in tako povezuje protikomunistično delovanje samostojnih političnih skupin v enotno načelno stališče do komunistične diktature v domovini, se kot organizacija ne vtika v politične programe skupin, strank ali gibanj, ki se kot take tudi morajo zanimati za državno in narodno politično ureditev za slučaj odstranitve komunistične diktature v domovini. Tako je prav in celo dolžnost vseh, ki se za slovensko narodno političnost zanimajo.

Na žalost pa ugotavljamo, da se zgolj v političnih mnenjih, ki bi prišla v poštev kvečjemu šele po padcu komunistične diktature, protikomunistični Slovenci v zdomstvu doslej še nismo mogli zedimiti za skupni in enotni nastop niti v osnovni zahtevi: **Svoboda slovenskemu narodu!**

Naše mnenje je, da politična emigracija ne more narodu v domovini vsiljevati svojih političnih konceptov. Prepričani pa smo, da nam bodo zelo hvaležni, če z ljudmi v domovini sodelujemo pri njihovih prizadevanjih za dosego demokratičnih svoboščin. Po mnogih virih iz domovine o stanju političnega odpora proti komunistični diktaturi zanesljivo sklepamo, da je v domovini med različnimi strujami in skupinami več medsebojne strpnosti, kot ga je v tem času med emigranti v svobodnem svetu.

Značilna miselnost emigracije, ki se je zaradi trpljenja in žrtev v različnem okolju med vojsko in revolucijo globoko zajedla v naše duše, se še ni mogla dvigniti nad pokrajinske razdelitve, s katerimi so okupatorji — naši narodni sovražniki — pred 26 leti načrtno razbili tudi slovenski

enotni odpor proti okupatorjem in proti komunizmu. Pri delu za bodočnost opustimo naše lokalne in pokrajinske pozicije iz preteklosti in ustvarimo nove oblike, ki bodo združile vse demokratične Slovence v skupni nastop proti komunistični diktaturi.

Zveza Društev SPB noče dajati političnih navodil političnim skupinam, želi pa vplivati in s svojim vzgledom delovati v to, da se vsi demokratični Slovenci združimo v delovanju za nam vsem skupni cilj: proti komunistični diktaturi — za demokratično svobodo v domovini.

Da bi mogli to doseči, svetujemo odborom in članom Društev SPB:

- 1) Aktivno sedelujte pri demokratičnih političnih organizacijah za načelno in dosledno borbo proti komunistični diktaturi v domovini. Politična opredelitev je zadeva posameznika.
- 2) Borbo proti komunizmu za svobodo političnega prepričanja in udeleževanja v domovini postavite vedno in povsod na prvo mesto. V ta namen delujte pozitivno in pomirljivo vsak v krogu organizacije, ki ji po prepričanju pripadate, da se med nami doseže sloga.
- 3) Sporna vprašanja, ki nas razdvajajo, odrivajmo na zadnje mesto. Izvirajo iz preteklosti in so za zgodovinsko presojo, deloma se nanašajo na prihodnost, ki jo bo pa v glavnem oblikoval narod v domovini.

ZA ZVEZO DRUŠTEV SPB:

Jože Melaber

tajnik

Karel Mauser

predsednik

30. decembra lani je ob znanih fabriciranih vladnih krizah v slovenski komunistični vladi v Ljubljani tukajšnji dnevnik Clarin objavil daljši članek dopisnika Manchester Guardian V. Zorza pod naslovom: „V Slovenskem parlamentu se debatira... in se glasuje proti.“ Naslov je zelo lep, tudi članek ni bil slabo pisan. Smola je samo to, da ga je Zorza prehitro napisal, ker ni mogel počakati razkritja čisto navadne farse.

In tukaj se začne eden izmed glavnih grehov sedanje vlade: kakor je prav, da se slovensko ime sliši v svetu, posebno še, ako gre za tako bombastične naslove, bi bilo bolj prav, ako bi se za takimi naslovi skrivala resnica. Hudo je namreč, če svet enkrat spozna, da je bil prevarjen. To na dobrem imenu škoduje, ne samo režimu predvsem narodu.

Pred časom smo v tedniku Svobodna Slovenija napovedali vsebino II. kamnite mize: Dialog in koeksistenca. Računali smo, da jo bomo izvedli v teku meseca junija, najkasneje pa julija. A II. kamnita miza trenutno ni več potrebna, ker smo med tem brali dve silno pomembni mnenji. Prvo je podal Marko Kremžar v uvodniku Svobodne Slovenije 1. junija, drugo pa Ivan Avsenek v Ameriški domovini 29. maja.

Kremžar je bil pri I. kamniti mizi eden izmed javnih delavcev, ki so podali svoje mnenje ob 50. letnici Majniške deklaracije. Doživel je tudi silno velik uspeh s svojimi izvajanji. Zato izvleček tega uvodnika podajamo dobesedno, zavedajoč se, da je Kremžar povedal isto, kar bi trdilo danes DSPB Buenos Aires. Njegova izvajanja so tale:

V sedanjem položaju ima emigracija trojno nalogo: **gojiti** živ ideal osebne svobode in družbe, **grajene** na podlagi krščanskega idealizma, v nasprotju s totalitarno miselnostjo in materialistično prakso trenutnih oblastnikov v domovini; **ohranjati** objektivni pogled na obdobje naše revolucije kot protiutež sliki, ki jo domač upravni aparat še vedno širi z vsemi sredstvi in jo hoče vsiliti narodni zgodovini kot resnico; **ustvarjati in upravljati** slovenske duhovne, kulturne in materialne dobrine izven slovenskega narodnega ozemlja, z drugimi besedami: **ustvarjati SLOVENIJO V SVETU** v dobi, ko domač državni organizem nima za to delo ne razumevanja ne sposobnosti, niti moralne legitimacije in avtoritete, da bi ga mogel izpeljati, tudi če bi hotel.

Res pa je tudi, da emigracija za izvedbo teh nalog nima neomejenega časa. Čeprav je emigracija stalna postavka v naši narodni demografiji, je življenjska in še veliko bolj delovna doba politične — kulturno razvite — emigracije nujno omejena; sadovi njenega dela pa bodo v veliki meri odvisni od tega ali bo slej ko prej mogla najti svojo življenjsko povezavo z narodnim telesom in se tako spremeniti v njegov polnovredni ud.

Teža stvarnosti, ki jo vidimo, in misel na poslanstvo, v katerega si ne upamo verjeti, čeprav je njegova nujnost očitna, nas silita, da kot skupnost stalno kolebamo med željo, da bi se čimprej povezali z narodno glavnino doma, da omočimo tako polnejše življenje Sloveniji doma in v svetu, pa med zvestobo, ki jo čutimo in hočemo ohraniti do zgodovinske stvarnosti in do lastnega prepričanja.

Ne smemo se pustiti zapeljati, da bi padli v past navidezne izbire: ali narod in njegovi interesi ali načela. Ne stojimo pred to izbiro, čeprav nam jo hoče včasih ta ali oni tako prikazati. Slabo uslugo bomo namreč storili narodu, če bomo pristali na to, da bi začeli svoje novo življenjsko obdobje na podlagi **zamolčane resnice**, ali pa z našim molkom **prikritega zločina**.

Jasno je, da je v korist naroda kot celote, da zaživi emigracija čim prej kot živ narodov ud. Tega se zavedamo vsi v emigraciji in upajmo, da vidijo to tudi doma, vsaj tisti, ki jim ideologija in oblast nista zvodena čuta za slovenstvo.

Vendar mora biti pred vključitvijo — razgovor, dialog; a tudi v dialog ne smemo stopati za vsako ceno. Celo za razgovor je potreba ustvariti neke osnovne pogoje.

Glede teh pogojev je mnogo različnih mnenj, ki nihajo od zahteve po političnem priznanju raznih osnutkov pa do preprostega zaupanja, da bo že dialog sam na sebi vse poravnal. Vendar se zdi, da je prav, da najdemo v tej točki politični emigrantje **skupno izhodišče**, ki mora biti določeno v luči trojne emigracijske naloge.

Če pride do trenutka, ko bi bil razgovor mogoč, mora biti naš pogoj, da domači oblastniki **nehajo s širjenjem zgodovinske laži ter obsodijo masovni zločin**, ki so ga očetje komunističnega režima v Sloveniji izvršili po **končani vojni in revoluciji** nad svojimi nasprotniki, to je nad našimi soborci in somišljeniki.

Zgodovinska laž je prikazovanje komunistične revolucije med okupacijo kot borbe med narodom in njegovimi izdajalci. Ne le, da je tako tolmačenje revolucije naivno, temveč predstavlja laž, ki bi neodkrita glodala naše narodno telo kakor rak. Le če priznajo dejstvo, da je bila revolucija pod okupacijo borba dveh konceptov, spopad dveh ideologij, ki sta vsaka zase bili prepričani, da prinašata rešitev, čeprav ena pod nacionalnim in druga pod internacionalnim vidikom, bomo mogli kdaj pričeti z razgovorom. Jasno, da mi slej ko prej ne odobravamo njihovega koncepta in še manj metod, s katerimi se ga hoteli narodu vsiliti, in prav tako je jasno, da je naše gledanje njim lahko tuje in nesprejemljivo, — **a pojasnjevanja so že dialog**. To kar mora biti pred dialogom je priznanje resnice.

Prvi pogoj je priznati in vrniti čast političnemu in vojaškemu nasprotniku, vrniti grobove, sprejeti invalide, priznati narodni in ideološki idealizem tudi pri nasprotniku ter napake tudi pri sebi. Mi to že desetletja priznamo, ne da bi odstopili od svojega prepričanja; zdaj čakamo, kdaj bo rod, ki vlada doma dozorel, oziroma prišel do poguma, da to doržitev z dejanji dokaže.

Obsodba zločina je važnejša kakor obsodba zločincev. Pri v nebo vpijočem zločinu, ki so ga komunisti izvršili po končani vojni nad sinovi našega naroda, je obsodba zločincev skorajda drugotnega značaja. Strašno pa je če narod ne prizna javno svoje krivde. Tak narod ne more polno in mirno živeti. Važnejše od obsodbe in kazni nad nacističnimi krvniki druge svetovne vojne je javno priznanje nemškega naroda, da je storil zločin, oziroma, da je k njemu molčal. In podobnega zločina nad svojimi brati je kriv del našega naroda bodisi materialno bodisi moralno, tako z odobravanjem zločina kakor z molkom.

Javna izpoved in obsodba masovnega poboja razoroženih slovenskih vojakov in civilistov ni le pogoj za vsak razgovor, marveč dejanje za katerega bi morali verni Slovenci moliti vsak dan tako kakor za vsakdanji kruh, kajti prikrivanje krivice veča njeno razdiralno silo in more razkrojiti naše narodne temelje hitreje kakor zunanji sovražnik.

Dokler niso ta vprašanja rešena, je misel na plodovit razgovor le žalostna samoprevara. Mnenje, da bi moralo biti njihovo obžalovanje zločina šele sad dialoga — ne drži. Vsi, mi in oni, vemo za krivico in molk ne bi bil drugega kakor potuha zločinu in laži. Da pa je na laži nemogoče graditi zdravo narodno bodočnost je jasno vsem, ki odkrito motre zgodovino tako tukaj, kakor tam.

Ne gre za analizo posameznih strahot revolucije, ne gre za medsebojno očitanje v nedogled, marveč za ustvaritev osnovnih pogojev za dialog, ki je mogoč celo z nasprotniki, le č esi priznajo enakost in so pripravljeni iskati resnico. Zavestno prikrivanje resnice ne more biti izhodišče za dialog.

Potrebujemo narod in narod nas potrebuje! Če se emigraciji steče čas, ne da bi izpolnila svoje poslanstvo, bo to tragično ne le zanjo marveč za narod kot celoto. Narod bo izgubil edinstveno priložnost da poveže razpršene sile v nov, prepotreben ud: Slovenijo v svetu, ki naj skupaj s slovenskimi deželami tvori enotno narodno telo: Slavenijo brez meja; samo ta bo v novi dobi svetovnega razvoja zmožna braniti in pospeševati napredek kulturnih in gospodarskih interesov vsega naroda, skratka: ga ohraniti pri življenju!

Dokler pa oblastniki doma ne dozore razmeram, nam ne preostane drugega kakor da nadaljujemo z delom, da razvijamo svojo misel in odprtih src čakamo, kaj nam bo prinesel čas.

Ivan Avsenek pa stvarno razpravlja o znanem novoletnem nagovoru nadškofa dr. Pogačnika pred Komisijo za verska vprašanja kom. vlade Slovenije. Kdor je tisti govor bral v Svobodni Sloveniji, kjer je bil istočasno objavljen tudi govor zagrebškega nadškofa, si je mogel sam ustvariti mnenje. To mu zdaj Avsenekova zrela in resna beseda podpre. In povedal je pravzaprav vse, kar bi na oni strani dialoga morali vedeti. Dodal le ni, da nihče ne more pod nobenim pritiskom prisiliti katoliškega škofa, da se udeleži volitev z eno samo stranko. Če je bil torej ljubljanski nadškof edini ordinarij, ki je šel na volitve proti zrelemu mnenju ljudskih množic — in to ne partizansko-komunističnih, potem njegov božični nagovor razumemo v celoti.

Zato pa: kdor koli bi še kdaj očital dr. Rožmanu navzočnost na tej ali oni domobranski prireditvi, pri tej ali oni tedaj uradni slovesnosti, kjer ni bilo mogoče izmika, mora najprej pomesti pred lastnim pragom.

Odprto pismo

Gospod
Drago Klemenčič
odgovorni urednik Družine
Poljanska cesta 4/I
Ljubljana

Spoštovani gospod urednik!

Mislite si, da je pričujoče pismo eno izmed mnogih, ki jih gotovo dobivate na svoji uredniški mizi. Ne dvomim namreč, da Vam domača oblast dovoli prejemati vso pošto, zato boste brez dvoma brali tudi tole pisanje.

Razlog zanj je zelo enostaven: prosil bi Vas namreč, da mi sporočite bodisi v Vašem glasilu bodisi po kateri koli javni poti ime in naslov poverjenika lista Družina tukaj v Argentini, da bi mu nasmuč pravnal številke, ki so mi jih začeli zadnje čase pošiljati. Prelistal sem vse strani, da bi našel ime poverjenika, kakor je to po navadi zapisano v vseh listih in revijah, a ga žal nisem odkril. Osnovni pojmi olike zahtevajo, da se mora prejetu robo plačati. Res bom pa presenečen, če mi boste odgovorili, da poverjenika za Argentino nimate, kajti potem se odpre dolga vrsta vprašanj.

Da pridobimo na času, si bom dovolil omeniti nekaj takih vprašanj, vedno računajoč na Vaše blagohotno pojasnilo.

1) Kot mi je znano, naklada Družine v domovini ne zadošča. To se pravi, da časopisno podjetje, kjer list tiskate ali a) ne izroči Vam vseh naročenih izvodov ali b) tiska več, kot ste naročili, v obeh primerih pa "odvišne" izvode mora dostaviti na kraj, ki z upravo Vašega lista najbrž nima nikake zveze. Če je prvo res, boste lahko ugotovili, če pa je drugo, se morate pobrigati takoj.

2) Če pomislim, da Vam je znano, da imamo v zdomstvu svojo cerkveno organizacijo in predstavnike, potem ne razumem, kako da se delitev Vašega lista ne vrši po uradni cerkveni poti, kakor bi se spodobilo, ampak preko nje, ker Vašega lista v naših zdomskih župniščih ne moremo dobiti, ker ga pač nimajo.

3) Če se z delitvijo ukvarjajo „meznan razpečevalci“, potem morate povedati pri Vaših oblasteh, da navadnost trošijo na debelo denar, ki ga slovenska ljudstvo plačuje kot davek: vsaka številka jih stane namreč 60.— pesov (okrog 20 US centov) poštnine in še lepo ovčjnico zraven, po tri številke skupaj pa 200.— pesov (okrog 60 US centov), kar ni malo, če pomislim, da se je krog prejemnikov občutno povečal, odkar je odšel Vestnikov stalni bralec Ronald Strelec, čeprav so nekaj prejemnikov iz običajnega spiska „obdarovancev“ črtali.

Naj bo za danes vprašan dovolj. Dočkal bi samo, da ne smete misliti, da smo v zdomstvu vsi nek bavbav. Ne, tudi mi smo sledili koncilu in povzeli misel dijaloga. A za tega jk treba dva. Torej, začnimo ga, vendar se mora najprej pokazati Vaš poverjenik, da bomo vedeli, s kom bomo govorili. In seveda bo veljalo, da bomo mi objavili, kar boste Vi pisali, vi pa, kar bo pri nas tiskano. To namreč že v duhu debate, ki so jo pred časom domovinski emisarji začeli, kako „rehabilitirati“ domobrance, mrtve in žive, da bi spet mŕr zavladal na Slovenskem. (Pa o teh razgovorih mŕrda drugič kaj več.)

Priznam pa, da sem bil ob 25-letnici smrti prof. Ehrlicha in organizatorja Peršuha presmečen, ker sem malo prej prejel prva številko Družine po „ilegalni“ poti: 25 let sta morala čakati, da smo preživeli zagledali dan, ko je edini stranki v domovini zmanjkalo partŕjskih adutov -- seči so morali po tistem, kar danes Cerkev doma sploh more ustvarjati za javnost da rešuje narod pred zlobo materializma; ista Cerkev, ki je tudi v času vojne šla reševati narod za slovensko in krščansko tradicijo. Ni važno, če so imena zamenjana ali spremenjena: važno je cerkveno poslanstvo. In da tega „neznani razpečevalci“ Vašega glasila ne bi omadeževali, morate poskrbeti Vi v domovini. Mi tega v zdomstvu storiti ne moremo.

Lep pozdrav!

Pavle Rant l. r.

P.S. Prosim razpečevalca, da napiše prihodnjič na kuvertu točen naslov, kajti okrajšave železniških pŕog se tako ne pišejo.

Družina, šte. 24., leto XV. 15. decembra 1966, stran 276, piše:

„Pater Roman (dr. Tominec OFM, sedaj župnik pri cerkvi sv. Cirila v Ljubljani, Bežigrad, op. uređ. Vestnika), kakor ga kličejo prijatelji in ga poznajo Ljubljančani, je zelo zaposlen. Saj vodi župnijo, v kateri živi okoli 12.000 ljudi. Koliko dela mu da samo vodstvo župnijske pisarne, če je v župniji letno 250 krstov, 80 porok in 100 mrličev.“

Kdor hodi v Evropo na sprehod, pa šele na ladji ali v Trstu zve, da ga sorodniki žele videti, naj ob prihodnjem obisku pozabi na Mt 17,4 in ostane pri tej ali oni fari v pomoč.

Milanu Amonu na grob

Včasih smo slišali, da velemesta požirajo ljudi. Ko smo prišli semkaj, sme se zavedli, da smrt trga naše rojake iz naše srede v najlepših letih: včasih počasi, večinoma pa naglo, tako da se niti ne zaveš, da si še pred nekaj dnevi s pokojnim govoril, pred nekaj urami pa so ga pokopali.

Mislím, da pokojni Milan Amen nikoli ni računal, da se bo moral na smrt dolgo pripravljati: uren, hiter, priden, kakor je bil, je dobro vedel, da bo smrt tudi z njim tako naredila. Zadnje dni maja, ko je gotovo mislil na vse fante, ki jih je na Gorenjskem kot domobranec srečal in spoznal, je z naglico odšel od nas.

Hudo in težko je bilo biti gorenjski domobranec, še težje, če si imel vodstveni položaj. In pokojni Milan Amon je kot domobranec steril, kar sta mu narekovala srce in ljubezen do domovine.

Naj v miru počiva v tujih tleh, svečcem pa naše sožalje!

Knjižne novosti

Revija Slovenske kulturne akcije *Meddobje* IX. šte. 4-6, obsega 100 strani, prinaša: Franceta Dolinarja Grivčevi spomin na srbske učenjake; Vinka Brumna študijo Pedagog Karel Ozvald; ob letu smrti pesnika T. S. Eliota objavlja Franc Papež prevod njegovega poema Pušča z dodatnimi uvodnimi pripombami ter s prevodom pripadajočih opomb Eliota samega; Alfonz Čuk piše o Cerkvi in ateizmu, Tine Debeljak objavlja prevod VIII. spev Dantejevih *Vic*. Izvirno poezijo so prispevali Franc Sočja Lesene jagode (15 sonetov na motive skrivnosti rožnega venca); Vladimir Kos cikel pesmi *Tri nade*; Majda Volovšek *Pesmi in Milena Šoukal skupino 9 pesmi Podedovano ime*. Prozo zastopata Branko Rozman s črtico *Dlan* in Ruda Jurčec z odlomkom iz romana *Marcelino Vázquez*. Pod Črkebesede-misli objavlja Ruda Jurčec misli o Sodobni memoarni literaturi; pod *Kroniko* pa so objavljeni kulturni večeri Slovenske kulturne akcije v letih 1965 in 1966.

VATIKAN "VZNEMIRJEN"

Ob obisku mons. Bongianija, vatikanskega diplomata, v Budimpešti, je pariški "Le Monde" dne 10. marca objavil komentar svojega dopisnika na Dunaju M. Tatuja, ki velja kot strokovnjak v vprašanih Vzhodne Evrope. Članek zaključuje z besedami: „Nasploh se zdi, da je Vatikan vznemirjen (irrité), ko gleda, kako razni režimi na Vzhodu glasno oglašujejo svoje želje po dialogu "na vrhovih", to se pravi med kom. vladami in Vatikanom, gredo še dlje in pospešujejo razgovore med kristjani in komunisti na Zahodu, skratka — iz teh dobrih uradnih dispozicij si pridobivajo koristi pri javnih mnenjih, ob istem času pa dejansko delajo čisto drugače "na bazi" (baza je kom. tehnični izraz za delo med maso), ko v deželah pod svojo kontrolo izvajajo administrativne in politične pritiske in se je zoper nje toliko težje bojevati, ker se na zunaj skrivajo za poudarjeno liberalnimi zakoni in ustavami. Isti autorizirani krogi opozarjajo na dejstvo, da je hkrati z obiskom g. Podgornega pri papežu Pavlu VI sovjetski tisk prav tiste dni objavljaj strupene članke zoper vero... Tako so hoteli dati doma vedeti, da bi Vatikan čeprav namerava nadaljevati z začetnimi stiki, rad videl, da Cerkev ima od tega v prizadetih deželah nekaj koristi.“

(Glas SKA - 22/4/67)

Prijatelj iz domovine nam piše, da je položaj iz dneva v dan slabši in poln negotovosti. Kakor brez moči vlada pri urejanju gospodarske krize, tako so ljudje popolnoma apatični do vsega, zlasti do politike, ker ne vidijo izhoda. Za partijo so samo še njeni člani oportunisti. Mnogo se komentirajo novice, da je Tito moral ustaviti postopek in preiskavo proti Rankoviću na ukaz iz Moskve; prav tako se je za Rankovića zavzela tudi poljska vlada; Tito je Djilasa pomilostil, da bi med Srbi imel človeka jugoslovanske usmerjenosti, ker je Djilas pri sodni razpravi odločno izjavil, da je Jugoslovan. Med splošno brezbriznostjo se zlasti med ljudmi na deželi slišijo govorice: Dve okupaciji smo že prestali, nemško in italijansko, sedaj nam grozi pa še ruska. Odtod vsaj nekaj podatkov o tem, zakaj ima Tito še vedno nekaj zaslombe med množicami. Ob Krajgerjevi nenadni avtomobilski nesreči pa se širijo govorice, da je žrtev sabotaže. Krajger je Tita rešil, ko je lovil in ujel Rankovića ob pravem času. Tehnično je Rankovićevo odstranitev izvedel Boris Krajger. In Krajger je med tistimi, ki so pred dvema letoma pripravljali osamosvojitvev in odcepitve Slovenije in so v ta namen že bili poslani zastopniki v tujino za pogajanje o nekakšnem dvostranskem sistemu v novi Sloveniji... (Glas SKA - 25/1/67)

„Krik, ki noče biti requiem...“

Je naslov glosi, ki jo je v februarški Sodobnosti napisal B (ojan) Š (tih). Pravi:

„Denarna stiska slovenske kulture (umetnosti, znanosti in prosvete) se nadaljuje z nezmanjšano silo. Zato ni mogoče imeti n'kakršnih posebnih, spodbudnih novoletnih želja ali upov, zato kratko in malo ni mogoče ničesar več napovedovati ali načrtovati. Za nami je čas programov in ustvarjalnih vizij. Zdaj gre za goli obstoj tistega, kar je smisel slovenske kulture in umetniške zgodovine in kar je vrednost našega narodnega obstoja. Žal, zmalčili smo jezik, pozabili smo na vzgojo ljudi, zanemarili smo moralno in duhovno plat življenja, posameznika pa pustili brez jader in kompasa divjim valovom osebne neprizadetosti, kupčevanja, težnih zvitosti, birokratske lenobe in negibnosti v okvirih tehničnega napredka. Vse, kar je bilo nekoč razglašeno za hud greh — zabava brez revolucionarnega ponosa, šport brez državnega zanosa, počitek brez idejnosti — danes vse bolj in bolj postaja edini način eksistence v naši sodobni družbi. Zdaj smo vendarle odkrili bistvo „srečnega in zadovoljnega“ človeka, ki ga pa ne kaže enačiti z ljudstvom. Ta človek ima lepo vozilo, my house, my castle ob morju in na planinah. Ob sredah in četrtekah pa naj vendarle nekaj ur dela, se kdaj preizkuša v tem ali onem odboru, revolucionarno in demokratično preteklost naroda in družbe, ki jima pripada, naj slavi na štantih v Trstu ali v Celovcu (lahko tudi na Dunaju ali v Milanu) tistim, ki nekaj znajo, naj čimprej takoj zagreni življenje, da se bodo kaj kmalu izselili, in če si že ne prisvaja v okviru nizke produktivnosti red družbene in narodne lastnine, naj vsaj koga ne poškoduje na cesti. Predvsem pa naj ta „srečni in zadovoljni“ človek ne kupi nikakršne leposlovne knjige, naj si ne ogleda nobene razstave ali gledališke predstave in takoj naj zapre radijski ali televizijski sprejemnik, brž ko zapazi resen program. Varujmo tedaj „srečnega in zadovoljnega“ človeka — ta čudoviti zvarek našega časa —, da se ga ne bi ne pozna ne dvoma ne obupa, ne žalosti in ne veselja, pa tudi resnega dotaknili vplivi kulture in umetnosti in mu zatemnili srečno eksistenco, ki dela in težavnega ustvarjanja ne. Novi „srečni in zadovoljni“ človek utegne s svojim biološkim vitalizmom in dinamičnostjo kaj kmalu premagati družbeno in moralno naravo dela nekaj stotin in tisočev slovenskih ustvarjalcev in umetnikov, znanstvenikov in šolnikov in tako uresničiti načelo, kakršnega je nekoč pripisal v romanu 4000 liberalni Ivan Tavčar svojim črnim nasprotnikom. Že zdaj se marsikatera kulturna ustanova preživlja na skromnem občinskem repišču, morebiti pa ni več daleč čas, ko bo ob pomijah „novega in srečnega“ človeka ugasnil duh brižinskih spomenikov, iger, protestantov, razsveteljencev, Prešerna, Levstika, Jenka, Cankarja, Župančiča, Prežihovega Voranca, naših skladateljev, slikarjev, znanstvenikov in prosvetnih delavcev. Sicer pa je že Cankar županu v Pohujšanju postavil na jezik izbrane besede: „Doline Šentflorjanske ni blagoslovil Bog zato, da bi rodila in pitala umetnike, tatove, razbojnike druge postopače.“

Mi vemo, kar vemo: da je umetnost zatrpšana s uknja nečistosti in drugih nadlog.“ Res, pohujšanje je minilo, a ostali so županovi potomci, ki danes navdihujejo tropo novega „srečnega in zadovoljnega“ človeka. Sicer pa je tudi res, kar je zapisal pokojni Tomo Zupan 1. 12. 1920: „Vsak bi rad ukazoval, a nihče ubogal. Zato nismo nevarni nikomur, razen sami sebi. Ko bi se pri nas ljudje tako zavedali dolžnosti do države, kakor se zavedajo svojih pravic, bi bila Jugoslavija prva država na svetu.“

(Glas SKA - 7/5/67)

Boga se bojijo

Dialektični materializem, ki je filozofski in svetovnonazorski temelj komunizma, pravi, da Boga ni. Tega, česar ni, se ni treba niti bati in tega ni mogoče niti ljubiti niti sovražiti. Toda komunisti Boga — kljub temu, da ga po njihovem nauku ni — silno sovražijo ter se ga tudi zelo bojijo. Na tisoče primerov bi lahko navedli kot čokaz te komunistične bojzani samo že pred besedo „Bog“. Danes želimo pokazati samo dva primera komunistične strahopetnosti.

V Ljubljano je prišel svetovnoznan film Ben Hur, ki je izdelan po Wallacejevem romanu istega imena. Knjiga in film popisujeta prvo dobo krščanstva in sta imeli izreden uspeh po vsem svetu. O filmu pravijo strokovnjaki, da je velika umetnjna. Toda kaj se je zgodilo v Ljubljani? Komunistična cenzura je skrajšala film za eno tretjino, in sicer so odstranili iz njega vse, kar povečuje mlado krščanstvo, zlasti kako prinaša rešitev sužnjem, malému človeku, revežu in kako prinaša svobodo vsemu človeštvu. Bog se v filmu ne sme pojaviti. To postojanje komunistične cenzure je povzročilo veliko ogorčenje pri vseh pametnih ljudeh. Zlasti mladina — tudi tista, ki je ne moremo označiti za verno — je krepko protestirala zoper to kulturno sramoto, ki je dokaz komunističnega strahu pred Bogom in še posebej pred njegovimi nauki o ljubezni do bližnjega, človekovem dostojanstvu itd.

Drugi primer pa je naslednji: V Ljubljani je izšel prevod zelo lepe mladinske knjige Heidi (J. Spyri, prevedla Meta Sever, založila Mladinska knjiga). V tej knjigi babica Rottenmeier prikupno in ljubeznjivo govori Heidi o Bogu. Toda v slovenskem prevodu ni ne duha ne sluha o Bogu. Vse besede o Bogu so izpuščene ali pa celo drugače prikrojene. Lep primer literarnega falzifikata!

Ni pa založba Mladinska knjiga izpustila Boga, Marijo, Jezuščka in sv. Jožefa iz božičnih pesmi, ki jih je izdala lansko leto za Božič na plošči, ki se je prodajala po 3600 dinarjev, skoraj dvakrat dražje kot se prodajajo ostale plošče, čeprav je božična plošča izšla v 90.000 izvodih. Seveda, ko gre za kupčijo, tedaj pa Bog ni nevaren.

S. L.

Balada o poljskem strašilu

Opoldne, v trenutku popolne samote,
je tiha, prostrana ravan,
ki pokriva žitno jo polje;
Sonce v zenitu je,
in do koder seže pogled,
ni videti sence nobene;
vse je ogenj in luč,
kot gledal v ognjeno bi morje.

Tam polju vzkipela so prsa!
In kjer bije mu žlahtno srce,
so maka rdeči cvetovi pšenico prekrili,
kot bi jo moji pogledi
z resnično krvjó oškropili.

In kjer se mak najbolj temní,
kot bi kdo vstajal in padal,
nalahno se ziblje in klanja
nemo, začudeno strašilo:
plav suknjič vojaški, sprhnjeni
in šlem, nataknenj na kol,
ki reži se v nebeško sinjino
z luknjami tremi.

Čez čelo zaudari mi mraz,
jaz gledam, a on se smeji...
Ah, kje bi jaz videl ga že,
ta znak in zmaličen obraz?

Zavijem v žito s poti.
Nič drugega v cvetju ni tam,
le čelada, prebita na čelni krivini
in suknjič vojaški, ki s preklje visi
in ki boža ga veter in žito
in mak razcveteni.

Tik pod čelado,
stiskajo trije se vrani;
ki srepo me zre in postrani,
v križ kolov so ujetí,
črni, votli in ubiti...

In je znenada, kot bi odjeknili
smrtni mladeniški kriki.

Vsi trije naenkrat izletijo,
da se črno zabliška;
in kot bi se v dalji luči napili,
— svet in nebo se kopljeta v krvi —
se vrnejo beli,
a pod čelado spet počrnijo.

„Kaj! Kdo si ti?“
nek glas zavrešči po tišini,
kot usekal bi z nožem peklenim
po trdi stekleni gladini.

Groza! Jaz sem bil tisti,
ki je zaklical takó plašno,
zgubljen, ki s strahom strmeč
v tisto gnezdo prestrašno.

Zdaj veter s koli zaškriplje,
suknjič se močno zatrese,
in šlem se v luknjah zasmeje,
da skoznje zahriplje nek glas,
tako nežen in plah,
da ga um ne umeje:

„Glej ga, no, glej! Me več ne poznaš?
In tvoj prijatelj sem bil,
ki ti si, prav ti ga ubil
s tremi predrznimi strelí;
ko obraz se ti spačil je v mržnjo
in duša v mišljenje nevzdržno;
zdaj sem poljsko strašilo.

Zdaj tu se klanjam ti vljudno,
spaka, nečlovek, le votel vojak,
ki, strastno zaljubljen v življenje,
ponoči zvezde preštevam,
podnevi pa klasje in mak.
In nekaj še, dragi prijatelj,
tvoje tri krogle stiskam v srcé si,
ah, za spomin, večer in blag...“

V hipu ta glas razigran
me ponese v revolucijske čase,
v trenutek, ko borba konča se
in prijatelj ujet pred mano stoji;

na mestu razbite čelade
zdaj vidim bujne lasé
in v rji oči zažaré,
rjave, drzne in mlade;
duh je, a zatrdno živi.

In zdaj biti sam
sredi neskončne ravní,
kjer veter raznaša prijateljski smeh
od klasa do klasa
in mak ga na vse grlo kriči
po vseh nebesnih poteh
in v višku poletnega časa!

morje makú vzvaloví,
v duši prvava pesem vsšumi:
Bil je prijatelj, prijatelj!

Niko Šivic:

SONETNI VENEC

...sonet

Ulivajo se solze mi na lica,
kot vsakemu, ki je še domu zvest.
Tu mož in žena z deco, tam ženica
z menoj beže v naročje dolgih cest.

Zbesnelih bratov kletve kakor prekle
nas tolčejo in iz domov podé;
preklinja me še nekdam moje dékle,
da mi v bolesti ledeni srce..

Zaklenil usta mi je težak ključ.
Za vedno v meni je ugasnila luč,
ki nekdam draga mi jo je prižgala.

Bo li ljubezen nova mi pognala
in mi rodila lepši, slajši sad?
saj zdaj sem zgubil zadnji šopek nad.

V Vestniku 5/6, 1962, je zapisal ing. Matičič, da je Niko tudi komponiral svoje pesmi, ki so jih potem peli vsi vojaki. Ne poznamo nobene njegove pesmi. Brat Srečko je dejal, pred kratkim, da je bil Niko brez posluha, a pevec je bil vseeno.

Ni odgovora – pa tudi to je odgovor

Slovenski zdomski tisk je prinesel letos nekaj trditvev, na katere pa prizadeti do danes, ko pišemo to poročilo, še niso odgovorili. Naj na kratko ponovimo te trditve:

V „*Vestniku*“ (števil. 1-4, str. 51) je bilo zapisano: „Dejstvo je, da je slovenski politični emigraciji najbolj potrebna enotnost za skupno nastopanje v skupnih slovenskih zadevah. Enotnosti pa Slovenci ne moremo doseči, dokler se med nami uporablja dvolično mežilo v javnem udejstvovanju. Ne moremo odobravati, da je predstavnik ene politične skupine javno v časopisu napaden, ker se je na povabilo udeležil prireditve srbskih *protikomunistov*, spregledajo pa, če se predstavniki druge skupine *sestajajo z uradnimi predstavniki jugoslovanske in slovenske komunistične vlade* in to smatrajo za politično taktiko.“

V „*Glasu Slovenske kulturne akcije*“ (števil. 6, str. 5) je dr. Srečko Baraga zapisal: „Pokojni dr. Ehrlich tudi v lastnem taboru ni našel razumevanja in večkrat tudi ne odobravanja za svoje delo. Ker sem imel priložnost spoznati ga iz neposredne bližine, menim, da je nedopustno vsem in vsakemu *delati kompromise na račun njegove mučeniške prelite krvi s tistimi, ki so to mučeniško kri prelihi*. ...“

V „*Glasu Slovenske kulturne akcije*“ (števil. 10, str. 6) je dr. Viktor Antolin zapisal: „Cerkev priporoča dialog z vsemi ljudmi, tudi z ateisti, in nekateri katoličani vodijo dialog tudi z marksisti; to je kajpada ideološki dialog, ne politična pogajanja. Toda *nekateri slovenski katoliški emigranti najdejo v takem dialogu opravičilo — ali pretvezo? — za svoja politična bavantanja s komunističnim diktatorskim režimom* — tudi oni vodijo “dialog”...“

To so težke obdolžitve in nanje ni mogoče odgovoriti z — molkom. Prizadeti imajo vso možnost, da bi lahko odgovorili in pojasnili slovenski javnosti, kaj je na stvari. Če tega ne store, bodo morali slovenski izseljenci verjeti, da je vse res le “*deklamatorsko ponavljanje*”, kakor je na račun prizadetih iz časti in oblasti lačnih politikantov zapisal dr. Srečko Baraga v „*Taboru*“ (števil. 7, str. 169). To „deklamatorsko ponavljanje“ naj namreč zakrije sprejemanja rdečih agentov pa visokih funkcionarjev, zakrije obiske v domovino s političnimi bavantaji, sestanke s komunističnimi diplomatskimi zastopniki itd. Ti politikanti bi radi vpregli v svoj sumljivi politični voz tudi borce. Toda ta igra se jim ne bo posrečila. Borci ne bodo nikdar priprega političnim špekulantom!

Po nekaj dneh je prišlo na vrsto to, kar je bilo najbolj značilno za našo nadaljnjo usodo. Sklican je bil zbor za vse vojaške edinice, ki so se v tem času nahajale v taborišču. Pred nas so stopili naši oficirji v spremstvu Angležev in izdano je bilo povelje, da moramo položiti vse orožje. Temu je sledila kratka objasnitev, ki je temeljila predvsem na dejstvu: gre le za ohranitev miru — da je to le začasna rešitev in ni več daleč čas, ko se vrnemo razaj, kjer bomo tudi mi doprinesli svoj delež k osvobojenju domovine. Močno me je iznenadilo dejanje, ko sem videl dva srbska četnika, ki sta si pognala v glavo kroglice z besedami: „Dala sva prisego, da ne položiva prej orožja, dokler ne bo izvojevana resnična svoboda naše domovine.“

Bil je tedaj mesec majnik, mesec cvetja in sonca. Premnogi izmed nas je tedaj mislil na zapuščeni dom, na cvetoča polja in njive, na prelepo slovensko zemljo, nad katero sta že grozeče zarezala ostri srp in kladivo. Imeli smo lepo priliko, da smo se vsak dan udeleževali šmarnic, kjer smo prepevali lepe majniške pesmi. Tako se mi je zdelo, kakor da bi se košček domovine prenesel na mrzla laška tla. Vsak dan smo imeli v taborišču sv. mašo, kjer smo bili zbrani vsi kakor ena velika družina. Tu je bil kraj, kjer se je dvigala naša skupna prošnja k Bogu za varstvo, ki smo ga bili mi vsi tako potrebni.

Dnevi sive negotovosti so tako tekli naprej in sončni maj se je tudi že nagibal h koncu. V tem je nenadoma prišlo povelje za selitev. Spominjam se, da smo ravno tedaj bili navzoči pri skupni slovesni sv. maši, kjer je z vso zbranostjo igrala godba srbskih dobrovoljcev. Med tem so nenadoma prišli angleški kamioni. Pričelo se je grupiranje posameznih edinic in kmalu sem tudi jaz prišel na vrsto s skupiro domačih fantov. Vsaki skupini je zaigrala godba v slovo in kamioni so se pričeli pomikati proti zapadu. Na kamionih, kjer so se vozili slovenski domobranci, so plapolale zastave in tudi vesele pesmi ni manjkalo. Kolona vozil je brzela proti zapadu vsi smo se dobro zavedali, da je to za te čase še najboljša smer. Nekako v sredini med Palmanovo in Forlijem smo ustavili. Stopili smo iz ceste na travo, kjer smo prenočili... Počitek je bil res prijeten, čeprav smo bili v jutru vsi mokri od rose. Naslednji dan se je pot nadaljevala naprej, tako da smo že do večera prišli v mesto Forli, kjer je bila vsa vojska dodeljena v posebno taborišče. V dolgih nepreglednih vrstah smo postavljali šotore ter se tako počasi uvajali v novo življenje. Domači smo se radi zbirali skupaj ter razpravljali o tem in onem, saj smo imeli časa na pretek. Nekako v sredini taborišča je bila postavljena oglasna deska, kjer smo bili sproti informirani o važnejših novicah. Nekaj, kar mi je dalo novega upanja, je bil članek „Trst — novo jabolko spora“. Naslednji dan je že krožila novica po taborišču: da se morajo partizani umakniti iz Trsta in Gorice.

Ob teh poročilih se mi je rodila misel, da bi šel v Trst, da se sam prepričam, koliko je na tem resnice. V Trstu sem tudi imel dobre znance. Prav zato o načrtu nisem preveč okleval, vsaj malo bliže bom doma. Taborišče je bilo precej dobro zastraženo, kar mi je še najbolj hodilo narobe. vendar sem se pa tudi glede tega hitro znašel. Neki dan so Angleži iskali mizarje za delo, tako sem se tudi jaz brez odlašanja prijavil; nekaj nujnih stvari sem si naložil v žepe ter stopil v vrsto, ki je bila za to delo namenjena. Odpeljali smo se proti Ceseni ter se po nekaj urni vožnji ustavili v angleškem taborišču, kjer nam je bilo odkazano delo. Morali smo napraviti nekaj miz. Hitro smo se oprijeli dela. Dobro se še spominjam, kako slabo mi je šlo delo od rok, mislil sem in tuhtal, kako bi rajlaže skočil preko visokega zida v svobodo. Ta precej visoki zid je skoraj vsenaokoli obkrožal taborišče, kjer pa je zid bil razrušen, je bil zapolnjen z bodečo žico. Moj načrt sem razkril tudi prijatelju Ivanu. Rekel sem mu, naj mi pozdravi prijatelje v Forliju; Nedaleč od mene se je prestopal stražar zamorec. Oči so mi obvisle na upognjeni murvi, ki se je skoraj naslanjala na visoki zid. Urr-o sem splezal po hrapavem deblu ter se srečno pognal preko zidu. Bila je že precej visoka trava, po kateri sem z veliko težavo bežal, kajti za mano sem že čul nerazumljivo vpitje stražarja. Ko sem prišel že daleč, sem obležal ves upehan na neki njivi dozorevajoče pšenice. Ne daleč od mere sem čul bližajoče se stopinje. Privzdignil sem glavo, bila je skupina vojakov, ki se mi je bližala. Vznemirjen sem potisnil glavo v zemljo ter tako čakal nadaljnjo usodo. Počasi se je pa le vse umirilo in tudi sonce se je že rižalo k zatonu. Zlezel sem ven s pšenice te v veliko veselje opazil ob robu češnjave drevesa bogato obložena. Korajžno sem odlomil vejo ter jo zavlekel v žito, ker se mi je zdelo, da bo še najbolj varno večerjati in da mi ne bo nobeder kalil miru, ki sem ga bil ravno tedaj tako potreben. Po večerji sem se pričel odpravljati na pot, ki mi še ni bila jasna in niti malo si nisem predstavljal, kako se bo končala. V žitu sem pustil svojo vojaško bluzo, opasač in kapo, ki sem jo tako rad nosil. Zavihal sem si rokave pri srcaji in hlačah ter jo veselo mahnil na pot. Tedaj je že bila noč in v tisti žuloviti mesečini sem že razmišljal o domu, predstavljal sem si, kakšno bo srečanje z domačimi, ki sem jih v tistem hipu še posebno imel pred očmi. Tako sem hodil celo noč kar preko širokih polj in njiv ter se šele proti jutru ustavil pri neki samotni hiši. Gospodinja, ki sem jo srečal na hišnem pragu, me je nekam začudeno pogledala šele ko sem ji razložil zgodbo, je postala bolj prijazna in mi postregla s prepečencem in toplim mlekom. Na mojo prošnjo mi je prinesla šolski zemljevid, na katerem sem skušal določiti smer; z očmi sem pa meril razdaljo, ki me je še ločila od doma. Po krajšem počitku sem nadaljeval pot v smeri Bologne. Da bi si olajšal pot, sem stopil poleg cestrega križišča, kjer sem poskusil dobiti kakšno prevozno sredstvo, kar se mi je tudi posrečilo. Ustavil je neki vojaški tovor-njak, na katerega sem se veselo povzpел ter se z neko posebno zadovoljnostjo zleknil na kup šotornih kril, ki so ležala v kotu. Na moje veliko začudenje se je začel ta preklicani kup nekam sumljivo gibati — prikazala

se je ena, dve, tri črne zamorske glave, kar me je spravilo v precej veliko zadrego. Bili so to vojaki, ki so se zakrili pred vročiro žgočega sonca. Nekako mrko so me gledali in nekaj nerazumljivega godrnjali, verjetno jim ni bilo všeč, da sem jih prebudil. No, končno so se le pomirili, ko sem se skušal opravičiti in eden mi je že s prijaznim obrazom ponudil cigareto... Bližali smo se mestu Bologni. drevesa ob cesti so bila vsa okleščena od bomb in vsepovsod se je občutro poznalo veliko razdejanje pravkar končane vojne. Stopil sem iz tovornjaka, s kretnjo sem se zahvalil za vožnjo, ki mi je prihranila mnogo pešačenja. Zdelo se mi je, da bi bil že skrajni čas, da bi našel kaj za pod zob, zato sem jo kar brez odlašanja mahnil v bližnjo gostilno. da tam zapravim zadržje lire. Vsedel sem se k mizi v kotu ter naročil kosilo. Kmalu mi je strežnica prinesla zvrhan krožnik makaronov, kar, se mi je zdelo, jo ravno prava mera za moj prazni želodec... Kmalu nato je prisedel k moji mizi nek tujec, ki se mi je po nekaj besedah predstavil kot Antonio; pripovedoval mi je, da mu je rojstri kraj Dugi otok v Dalmaciji; da so bili doma zelo siromašni. zato je od malega živel pri stricu v podeželju Bologne. Pred nekaj tedni da mu je stric umrl in zdaj se je namenił, da bi šel pogledat domov...

S tem novim znanecem sva se čez nekaj ur postavila poleg ceste, kar je za moj žep bilo še najbolj primerno, pa tudi moj „tovariš“ je bil videti bolj tak kakor tisti ptiči, ki se obešajo na krove potujočih ladij... Po kratkem čakanju je privozil mimo tovorni avto in ustavil. Povzpela sva se na voz. Na moje veliko presenečenje sem opazil, da sem se znašel v sredini laških partizanov, med katerimi so nekateri imeli rdeče rute okrog vratu. „Ta je pa Jepa!“ sem pomislil sam pri sebi... Eden izmed njih me je radovedno vprašal: „Da dove andate ragazzi?“ Iz nemškega taborišča gremo, sem hitro odgovoril; napravili smo malo prevelik ovinek, ko smo po pomoti prišli s skupino Italijanov iz Bologne. Ne vem točno, koliko časa je trajala ta vožnja, vem le, da mi je bila ta družba do skrajnosti zoprna. Bila je že noč, ko smo se vozili proti Padovi. Na nekem križišču nas je ustavila angleška vojaška policija, kjer je moral šofer zapeljati h kraju ceste. Vsi smo morali izstopiti, meni se je pa zdelo, da je ravno zdaj najboljša prilika, da izginem v roč. Urno sem stopil za bližnji vogal visoke stavbe ter se hitro oddaljil. Po nekaj dobrih korakih je vojak za menoj ostro zažvižgal. Hitro sem se vrnil nazaj na mesto ter se opravičil, da sem hotel piti malo vode; res je ravno v tisti bližini izpod nekega na pol porušenega kipa curljala voda. Vse je kazalo, da je vodja grupe uredil vse potrebno, ker smo kmalu nato nadaljevali z vožnjo v smeri proti Mestru. Bila je precej hladna noč in jaz sem se bridko spomnil na vojaško bluzo, ki je ostala v tisti žitni njivi poleg Cezene. Tovariši so celo pot klatili „vice“, ki so se večjidel vrteli okrog sv. Antona, med tem so si pa iz ust do ust podajali steklenice črnega vina ter tako skušali dati pravi ton pesmi „Avanti popolo“.

V Mestru go imeli rdečkarji eno važnejših postojank. Tja smo prišli nekako proti poldnevu; ravno so razkladali živila, ki so jih menda

pusili umikajoči se Nemci. Poleg barake, kjer se je menda nahajal partizanski glavni stan, je bila majhna lopa, od koder se je čulo udarjanje kladiva in škripajoče oblanje desk. Pogledal sem skozi povešena vrata. V kotu sem opazil že cel kup zloženih rakev prišel je majhen čokat mizar in potisnil kup teh zbitih zabojev proti steni; na moje vprašanje mi je pojasnil, da so te rakeve ramenjene za partizane, ki so padli v boju z umikajočimi se Nemci, med katerimi je bil pomešan tudi Benito Mussolini. Tovariš me je peljal na široki hodnik, kjer sem našel tudi mojega spremljevalca Antonia, ki je hujil v oglasno desko, kjer je bila obešena slika Mussolinija, obešenega za noge s prebito in zmaličeno glavo, iz katere je visel šop slame. Na drugem kotu oglasne deske je pod zaglavjem srpa in kladiva bila napisana precej dolga vrsta imen partizanov, ki so padli v napadih na remško vojsko, ki se je umikala. Nekakšna groza me je spreletela, takoj sem pričel siliti Antonia, da čim prej zgineva iz tega preklicanega kraja. Zahvalila sva se za vožnjo ter z novim upanjem nadaljevala pot naprej. Jaz sem predlagal, da bi se mimogrede ustavila v Benetkah, kjer bi pogledala, ako je možno dobiti kakšno zvezo s Trstom. Mislil sem, da bi bilo v Trstu še najlažje zvedeti, kakšen je stvarni položaj v domačem kraju. Zopet sva ra križišču cest ujela voz ter se po nekaj urah vožnje srečno pripeljala v Benetke. Bil je lep poletni dan. Po lagunah so drsele lahke lesene gondole ter prevažale ljudi iz kraja v kraj. Pred baziliko sv. Marka, ki je bila ta čas zaprta, je mrgolelo nebroj belih golobov. Res nekaj izredno lepega, kar je napravilo prijeten vtis name, pa tudi Antonio si je zadovoljno zaserčil oči ter gledal vzdolž kanala na številne lokaste mostove, ki so vezali pločnike poleg visokih starodavnih palač. V majhni zgradbi, kjer je bil nastanjen urad Rdečega križa, sva se zarimela za zvezo s Trstom. Tam so nama povedali, da je morje še vedno polno min in da je edina možna zveza po kopnem. Tu so nam tudi pripravili okusno kosilo. Kar pa je bilo še bolj važno: napravili so nama nekakšno propustnico, kar je pomenilo za naju bolj varno potovanje.

Sonce je kar močno pripekalo, ko sva nadaljevala pot v smeri Furlanske nižine. Pešočila sva po prašni cesti ter mimogrede trgala murve, ki so ravno ta čas zorele, tako nama ni bilo potrebno skrbeti za malico. Ko sva nekaj ur tako hodila, nenadoma privozi mimo kočija; starejša gospa, poleg katere je sedela njena hčerka, pridrži konje ter naju vljudno povabi na voz. Oba sva se zveseljem odzvala, kajti dolga pot naju je že kar pošteno zdelala. Pogovor je nanesel počasi tudi na nove razmere, ki so nastale po vojni. Mene je predvsem zanimalo, kako daleč so slovensko ozemlje zasedli Angleži. Tako sem zvedel, da so se partizani morali umakniti le iz Trsta in Gorice. Bilo mi je sedaj popolnoma jasno, da so tiste novice, ki so krožile v taborišču Forliju, precej netočne. Vsi načrti, ki sem jih do tedaj imel v glavi, so se pričeli lomiti, v hipu se je pred menoj vse razblinilo kakor lepe nočne sanje, kajti pred menoj se je v vsej stvarnosti pojavila velika nepremostljiva zapreka. Videl sem, da ni drugega izhoda, kakor da

ostanem v Italiji, ter tako počakam boljših in bolj varnih časov. Ko sem tako razmišljal, smo nenadoma privozili ra široko tlakovano dvorišče precej velike hiše. Prijazna gospa naju je povabila pod streho ter nama tudi obljubila, da bova lahko prenočila y njeni hiši. Po izvrstni večerji nama je gospodinja odkazala prenočišče; tega sem bil še najbolj vesel, kajti tisti dan me je še posebno zdelal... Brezskrbno sem se vlegel v posteljo in kmalu zaspal. tudi moj znanec Antonio se je pripravljal v posteljo, v pol spanju sem ga slišal, da je nekaj godrnja. ker ni mogel najti cigaret. „Ne bom mogel zaspati brez cigaret,“ tako je brundal. Kmalu nato se je nazaj oblekel ter odšel ven.

Močro trkanje na vrata me je nenadoma dvignilo pokoncu, pogledal sem proti vratom, kjer sta stala dva uniformirana moža z rdečimi rutami okoli vratu; poleg njiju je stal Antonio ter gledal z izbuljenimi očmi proti meni, kakor da bi se hotel nekaj opravičiti. Brez kakšnega odlašanja sem se moral hitro pripraviti. Odpeljali so naju v bližnji trg Fouli. Kaj se je pravzaprav zgodilo, sem razmišljal šele, ko je zapah zaškripal za precej težkimi vrati. No, zaradi nesrečnih cigaret vse to! Kar jezno sem pogledal ra svojega znanca, ki v tem trenutku kar ni vedel, kako bi prišel k besedi. Molče sva se vlegla na lesene klopi ter tako zaspala. Po zaslišanju, ki je sledilo drugi dan, so nas italijanski partizani izročili angleški vojaški policiji, ki naju je takoj odpeljala v San Giorgio di Novara, kjer so nama v bližnjem taborišču odkazali prazen šotor, ter oskrbeli z odejami. Tu je bila tudi nastanjera glavnina Andersove vojske. Drugo jutro ie prišla po naju policija ter naju odpeljala na zaslišanje, kjer sva oba izjavila, da se vračava iz Nemčije. Po vsem tem sta prišla dva policajca ter nama velela, da se vsedeva na jeep. Po kratkem razgovoru z oficirjem sta naju odpeljala, ne da bi vedela kod in kam. Kam pravzaprav gremo, sem dodobra spoznal, ko sem na nekem hišnem pročelju videl partizanske parole v sloverskem jeziku. bile so to prve hiše v Tržiču (Monfalcone). Kmalu nato sem tudi že opazil prve partizane; korakali so skozi trg ter z nekim zmagoslavnim divjim navdušenjem prepevali „Hej, brigade, hitite!“ Vse hiše so bile na gosto popisane z raznimi parolami, med katerimi sta se tu pa tam režala velik srp in kladivo. Res prava slika novega komunističnega raja, sem mislil sam pri sebi. Počasi smo zavozili v neki ograjen prostor, kjer je bila nastanjena angleška komanda. Pred majhnim čokatom Angležem sva morala zelo natančno odgovarjati na razna vprašanja ter pokazati ra zemljevidu vse kraje, ki so se nanašali na najino zgodbo. Prosil sem, da bi me zapeljali nazaj v Cervignano, kjer sem imel namer, da se ustavim ter pozdravim svoje sorodnike. Čokati Anglež je nekaj skrivnostno skomignil z rameni ter poklical službujočega vojaka. Ta naju je odvedel iz taborišča na cesto. Bila sva prosta. Moj spremljevalec Antonio se je odločil, da bo odšel proti Trstu, medtem ko sem jaz trdro sklenil, da grem čimprej po najkrajši poti nazaj v Italijo tako sva še poslovila ter ubrala vsak svojo

pot. Z odločno voljo, da mi bo uspelo pobegniti nazaj, sem urno horil, da se čimprej umaknem čez mejo. Ko sem nekaj časa tako hodil, sem si živo zaželel, da bi vsaj nekaj jedel, kajti že precej časa je minilo, odkar sem zadnjikrat jedel. Na gostilno niti misliti nisem mogel, kajti v žepu mi je ostalo le nekaj malega drobiža. Skleril sem, da bom prosil za jed v bližnji hiši, ki je stala nedaleč odmaknjena od glavne ceste. Nekako korajžno sem potrkal na vrata; prišla je odpirat še dokaj prijazna starejša žena, kateri sem z zaupanjem razložil svoje težave. Postregla mi je s skodelico vročega mleka in domačim kruhom, jaz pa sem pripovedoval o svojem potovanju iz daljne Nemčije, kako se mi je godilo in kaj sem tam delal. Tako sem že skoraj dokončal z malico, ko raenkrat zagledam na kredenci vojaško kapo z rdečo zvezdo, v tem hipu je pa tudi že stopil iz sobe partizanski oficir. „Od kje jo pa ti, tovariš, mahaš?“ „Iz Nemčije se vračam domov,“ sem glasno odgovoril s polno samozavestjo, da bi odvrnil s sebe vsako morebitno vznemirjenje. Ta človek ni bil preveč zadovoljen s kratkimi odgovori, zato me je vsiljivo pričel spraševati o vseh podrobnostih. Tako je hotel tudi zvedeti, če so mi kaj pisali od doma, ako imam pri sebi kakšno pismo ali izkaznico. Poskusil sem mu dopovedati, da sem vse to izgubil po poti. Kakor da bi že stokrat bil navajen, je tovariš pričel s temeljito preiskavo proti meri, tako je v žepu srajce iztaknil mali notes, kjer sem si v Forliju zapisoval važnejše dogodke, pa tudi nekaj angleških besed je bilo, ker sem se tam udeleževal pouka v angleščini. Privzdignil si je očala ter me z nekim zlobnim nasmeškom ošvignil s pogledom. „To je pa vse drugačna zadeva, fant, kakor si mi do sedaj tolmačil!“ Dvignil je telefon in zavrtel; predno pa je pričel govoriti, je k njemu pristopila mati ter mu nekaj na tiho rekla. Slišal sem, da ima vezo z njihovo komando, kamor je sedaj tudi javljal, da se je prijavil neki fant, ki je bil pri belogardistih v Italiji. Videti je da obžaluje svojo preteklost ter bo postal še koristen član v novi družbi delovnih ljudi. Kmalu nato se je ustavil pred hišo kamion, iz katerega sta stopila dva partizana z nabitima puškama. Eder izmed njih me je s sovražnim pogledom potegnil za roko ter mi velel, naj stopim na kamion. Po kratki vožnji so me pripeljali na komando, kjer so mi odkazali mesto v kotu precej velike dvorane, kjer je bilo razpostavljenih veliko miz. Veleli so mi, naj se vsedem. Kazalo je, da so tovariši pravkar korčali s kosilom, le tu pa tam je še kateri sedel in bral časopis. Kmalu nato je prišel k meni kuhar in me prijazno vprašal, če bi kaj jedel iz žepa je pa izvlekel zmečkani časopis ter mi ga pomolil pod nos. „Da ti ne bo dolg čas, tu malo preberi, da se boš malo seznanil, kaj je kaj novega sedaj pri nas.“ Bila je to „Ljudska Pravica“. Kmalu nato je prišel kuhar s polno porcijo menaže, jaz sem se kar začudil in riti malo nisem pričakoval, da bom dobil toliko jesti. Ko sem nato jedel, so se okoli mene posedli nekateri partizani, z menoj so govorili prijazno ter me spraševali o tem in onem. Mislil sem si, ako bo tudi naprej šlo tako, potem se bo kar shajalo in morda bom že čez par dni odpuščen domov...

Naslednji dan, takoj po zajtrku, sem se moral pripraviti. Pripeljali so še štiri Nemce, ki so jih menda našli skrite v neki kleti; tako sem skupaj z njimi moral vstopiti na avtobus, ki je vozil v Gorico. Z nami sta šla dva oborožena partizana. Ko sem jih vprašal, kam gremo, mi nista nič odgovorila; takoj sem spoznal, da se je vsa stvar pričela spreminjati. V Gorici smo prestopili na avtobus za Vipavo. Vso pot smo se vozili, ne da bi kdo kaj spregovoril; gledal sem v Nanoške vrhove, ki so v vsej lepoti žareli v sijaju poletnega sonca; v daljavi sem iskal med zelenjem majhno belo znamenje mojega doma.

Bilo je nekako v sredini poldneva, ko smo prišli v Vipavo. Izstopili smo. Ljudje na postaji so z očmi iskali svoje. Mislim, da bom tudi jaz ugledal kak zran obraz, pa sem se zaman oziral okoli. Sami tuje, le Nanos sem poznal. ta čudoviti zeleni gozd, ki je valovil visoko nad Vipavsko dolino, kjer je moj oče postavil toliko ogljenic, da je prisluzil nekaj lir za preživljanje, kjer je kukavica tako lepo pela skozi vse poletje. Stražarja sta nas privedla na dvorišče vojaških kasarn, ki so jih pred nekaj leti zgradili Italijani. Tu me je najbolj presenetilo, ko sem ugledal veliko število nemških vojnih ujetnikov, ki so jih tu imeli. Takoj nas je obkrožila skupina partizanov in ko so zvedeli, kdo sem jaz, so se vse oči zapičile v mene, vse mogoče kletve so pričele padati na moj račun, pljuvali so mi v obraz ter me zmerjati z izdajalcem. Ko sem videl, da mi očitajo vse mogoče stvari, sem hotel spregovoriti, tedaj je pa eden od zadaj tako neusmiljeno udaril po meni, da sem zletel po tleh. Takoj nato je zavpil, naj se hitro dvignem: „Poslušaj zdaj, bela s... Ti si hodil mojo mater pretepat v družbi z ostalimi belčki, hoteli ste zvedeti, kje se nahajam. Zdaj si mi prišel v pest in vеди, da so ti ure štete!“ Kakor obseden je vpil nad menoj in na vsako mojo besedo je padlo po meni najmanj enkrat toliko udarcev. „P... tvoja mati, ki te je rodila! Zdaj boš pa povedal, kaj ostali belčki delajo doli v Italiji. Še prav malo, pa bomo tudi z njimi obračunali.“ Nisem mogel več prenašati vsega tega, padel sem na tla in za hip se mi je zazdelo, da se mi ves svet odmika. To so torej Slovenci! Nekaj časa sem tako ležal na tleh, pesek se mi je globoko zarezal na pranke na nogah in rokah. Tedaj je prikorakal vod partizanov skozi glavni vhod, oficir, ki jih je vodil, je pristopil k meni, napol v omotici sem gledal njegovo postavo, stopil je prav tik moje glave s svojim izgrbančenimi čevlji ter me z vso silo brcnil. Nato me je poglabil za ovratnik ter me z vso surovostjo pognal proti zidu bližnje barake. „No zdaj se mi pa pripravi, hudič, kajti tvoja ura je prišla!“ Poklical je dva vojaka ter jima velel, naj rapolnita puške... Pred očmi se mi je zameglilo, lovil sem se za zid barake, hotel sem bežati, pa sem z vso grozo spoznal, da so mi vsi udi odreveneli. Neskončno praznino sem občutil v sebi, še nekaj sekund in železo bo prebilo moje telo.

(Bo še)

Tito je svojo nevtralnost silno lepo potrdil, ko se je izrazil za Naserja. S kakšno potrebo se je opredelil, mora maršal vedeti, za nas v zdomstvu je nerazumljivo. In če še kdaj do takih kriz pride in bo treba zavzeti stališče, se resno bojimo, da bo Titova diplomacija vedno poiskala napačno mesto. To pa se po slovensko pravi: Slovenija doma bo stala v napačnem taboru in slovenske meje bodo spet na prodaj, rednim in stalnim kupcem. Morda bo do tedaj CK KPJ uspelo prestaviti vso slovensko industrijo v Čuprijo in še kam, pa jih res ne bo več mikala ljubezen od Triglava do Kajmačkalana.

Če bi Kardeljev oče še živel, bi dejal: „Edi, Edi, tako se nismo zmenili!“

VSEBINA: Ali veterani ali graditelji (Zorec Franc Kocelj) — Okrožnica ZDSPB — II. kamnita miza (Dialog in koeksistenca) — Odprto pismo uredniku Družine (Pavle Rant) — † Milanu Amonu na grob — Meddobje IX. št. 4/6 — Brali smo — Boga se bojijo (S. L.) — Balada o poljskem strašilu (B. R.) — † Niko Šivic: Sonet — Ni odgovora, pa tudi to je odgovor — Pomlad 1945.

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6830

Propiedad Intelectual
No. 923973 --- 14-2-1967
Ramón Falcón 4158, Bs. As.